
JAN KARSKI

„Tajne Państwo”

Wydawnictwo Książkowe „Twój Styl”,
Warszawa 1999

Jan Karski to, obok Jana Nowaka Jeziorańskiego, najstynniejszy kurier polskiego Podziemia. Po odbyciu kilkunastu misji (w tym kilku zagranicznych), z których jedna zakończyła się uwięzieniem i, później, ucieczką, postanowił osiąść w Ameryce. Jego celem było napisanie książki traktującej w równym stopniu o strukturze konspiracyjnej, co o własnych przeżyciach. Właśnie w ten sposób powstało napisane w 1944 r. „Tajne Państwo”. Jest to zbiór opisów misji Karskiego jako kuriera, lecz także próba przybliżenia dnia codziennego Państwa Podziemnego. Są więc opisy pracy cichych bohaterów konspiracji – łączniczek, metod werbowania do oddziałów propagandowych i zbrojnych czy struktura polityczna Podziemia. Oprócz tego, czytelnik otrzymuje także impresje autora z misji do okupowanej Francji, wojennego Lwowa czy warszawskiego Getta. Niespotykany jest, ze względu na „pierwszoosobowe” ujęcie, opis przesłuchania czy późniejszej ucieczki. Bezpośrednie uczestnictwo autora w opisywanych wydarzeniach powoduje ich uwiarygodnienie, a przez to wzrost atrakcyjności dla czytelnika. Karski nie zachwyca być może talentami literackimi czy wartką, trzymającą w napięciu, narracją (w tym ustępuje chociażby znakomitemu Melchiorowi Wańkowiczowi). „Tajne Państwo” należy traktować jako bezcenne świadectwo nie tylko wnikliwego obserwatora, ale aktywnego uczestnika historii oraz człowieka o rzadkiej prawości. Żałować jedynie należy, że na polskie – bądź co bądź, jest to język ojczysty autora – wydanie, trzeba było czekać aż pięćdziesiąt pięć lat.

MACIEJ MROCZEK

**W 7 numerze „NIGDY WIĘCEJ” zamieściliśmy
obszerną rozmowę z prof. Karskim – dop. red.**